

„Anica“ obsega samo dobroto. Kdo je glavna oseba v skici „Na jelena“, je težko spoznati. Dvomljivo je, ali lovec Ujšenski ali Rdeči Jaka, ki šekspirsko preobrača misli in besede, ali morda celo epizodna lisica in izgubljeni sinček Ujšenskega. „Tonček gre v šolo“ je epizoda z resnim naukom: ne drsaj se po cesti.

Oba zvezka sta mladini toplo priporočljiva in bosta učiteljstvu dobro služila.

Felician.

II. vjesnik Staroslavenske akademije u Krku za godinu 1913. — Nakladom Starosl. akademije. Tiskom „Kurykte“. U Krku 1914. V. 80. 79 str. 2 K.

Hrvatska glagolska knjiga. Napisao Rudolf Strohál. Troškom piščevim. U Zagrebu 1915. V. 80. 243 str. 5 K.

Obe knjigi se tičeta glagolice in slovanskega bogoslužja, zato poročam o obeh obenem. Staroslovanska akademija v Krku je izdala svoj drugi Vjesnik, ki ga je uredil marljivi prof. Nikola Žič. Na prvih straneh nam poroča urednik o članih omenjene akademije, ki jih je s častnimi in podpornimi vred 170, potem o odboru, sejah in zborovanjih. Nato sledé znanstvene razprave, članki in poročila. Ivan Milčetić, upokojeni profesor v Varaždinu, piše o veliki vlogi, ki jo igra otok Krk v glagoliškem slovstvu od najstarejših časov do naše dobe. Tu našteva razne napise, misale, brevijarje, odlomke, zbirke pridig, pravne spomenike itd. — Dr. Mate Tentor, gimn. prof. v Voloskem, razpravlja o najstarejšem hrvaškem brevijarju v glagolici, namreč o prvem vrbniškem brevijarju, ki je s konca 13. ali s početka 14. stoletja. Tentorjev opis ni nič drugega, nego obširen referat o monografiji češkega prof. dr.-ja J. Vajsa „Nejstarší breviář chrvatsko-hlaholský“ (V Praze, 1910). — V. Premuda, duhovnik na Vrhu pri mestu Krku, je priobčil besedilo neke velikonočne sekvencije, ki je parafraza znane latinske „Victimae paschalis“ iz 11. stoletja, ter dodal opazke o jeziku in važnosti te pesni. — Anton Mrakovčić, Krčan, ki študira v Pragi slavistiko, piše o „Salamonovem slovu“, to je zvezda s petimi žarki, ki igra veliko vlogo v praznoverstvu in o „knjigi lečbe“. — Nato sledi referat Nikole Milčetića in Jerka Grškovića o Jagićevem spisu „Tomko Marnavić als Fälscher des angeblich im J. 1222 geschriebenen glagolitischen Psalters“ (Arhiv f. slav. Philologie, 1911, str. 111 in sled.). Na podlagi filoloških dokazov (iz pravopisa, slovniških napak, slovarskih posebnosti in iz vira) in zgodovinskih argumentov (iz označbe časa in raznih okolščin) je zdaj gotovo, da je škof Marnavić v 17. stoletju falzificiral omenjeni psalter, in to iz rodoljubnih nagibov. — Dr. M. Tentor referira o Vajsovem „Rimsko-slověnském vespěralu“ (V Krku, 1907) in očita Vajsu nekatere nedoslednosti v objavi teksta. — J. Gršković polemizira z V. Premudo glede na pomen besed „zlato krav“ in glede na vrednost Strohálove izdaje Stasićeve „notarske knjige“. — Naposled naj se še omenijo štirje spiski Ivana Koštiála: Glagolica pri Slovencih, Glag. listine iz Istre, Čakavska „Dukovna bramba“ iz Baščanske Drage in Matice v Krkavčah pri Kopru. — Škoda, da drugi Vjesnik toliko zaostaja za prvim, kar se tiče obsega knjige in originalnosti prispevkov. Upajmo, da bo tretji letnik obsežnejši in da prinese več izvirnih sestavkov.

Rudolf Strohál, upokojen gimnaz. ravnatelj v Zagrebu, je že znan po svojih monografijah o glagol.-hrvaškem slovstvu. Letos je izdal na svoje stroške zgoraj navedeno knjigo, ki hoče podati pregled vsega, kar se je na tem polju nabralo. Prva poglavja govore o slovanskem bogoslužju pri Hrvatih, o življenju in izobraženosti popov-glagolašev in pa o jeziku, pisavi in pravopisju. Snov je razdelil Strohál tako-le: 1. v cerkvene knjige (misali, breviri, psalterji, apostolarji, evange-

listarji, rituali, oficiji, molitveniki, blagoslovi in zaklinjanja), 2. v poslovne ali opravilne spise (napisi, listine, notarske knjige, statuti, „razvodi“, sodni protokoli itd.) in 3. v „umetno književnost“. Pod tem čudnim nadpisom obravnava zabavne ali pesniške, poučne ali bogoslovne knjige, učne knjige in beležnice, zbirke pridig in početke zgodopisja. Poseben oddelek je posvečen glagoliškim tiskarnam v Benetkah, Rimu, na Reki, v Senju, Ljubljani, Nürnbergu, Tübingenu in na Dunaju. Nazadnje so še dodatki in popravki, imenik oseb in krajev. — Taka knjiga je bila res potrebna in zato moramo biti Strohalu hvaležni za njegov trud. Kar je v tej knjigi zbrano, je bilo doslej raztreseno po raznih časopisih in knjigah. Strohal popisuje, oziroma našteva 12 rokopisnih in 11 tiskanih misalov, 24 rokopisnih in 4 tiskane brevijarje, 3 rokopisne in tiskan psalter, 8 rokopisnih ritualov, 11 oficijev, 11 rokopisov eksorcizmov in blagoslovov, 1 rokopis in 3 tiskane molitvenike, 2 „korizmenjaka“, t. j. molitvenika za 40danski post, 134 napisov, 405 listin, 89 glag. notarjev, 17 glag. kancelarjev, 18 javnih ali občinskih pisarjev, ki so rabili glagolico, 7 statutov (mestnih zakonov), 6 papeških bul, 17 cerkvenih pomožnih knjig, večidel so to matice, zapiske iz 31 krajev, mnogo odlomkov in drugo.

Ako navedem nekoliko pogrškov iz Strohalove knjige, ni moj namen, da bi jo deval v nič. Najprej sem opazil, da navaja avtor med tistimi kraji na Kranjskem, v katerih so se ohranili glagolski spomeniki ali kjer se je rabila glagolica, tudi „Nukel“ in „Pivnico“. Prvo je popačeno iz imena Naklo; Pivnice pa sploh ni na Kranjskem, marveč Strohal je čital v Lopašičevi knjigi „Karlovac“ (str. 109), da se nahaja glagolski napis iz 1556 na neki pivnici na Vinici, in iz tega je napravil krajevno ime Pivnica! — Pisava „ilirska Bistrica“ je nedopustna, kakor tudi Janes (na raznih mestih). Na str. 15. piše avtor, da je bila glagolska tiskarna „spremljena u Schlossbergu kraj Graca“, predstavlja si torej Schloßberg, grič sredi Gradca, kakor kakšno vas pri Gradcu! — Na str. 123. meni Strohal, da je hrvaška beseda koledva „v zvezi z latinskim glagolom colere“. V resnici pa je ta in podobne hrvaške besede, enako kakor staroslov. kolěda, kalanrědy, ruski koljadá, bolg. kólada, -eda, češki in slov. koleda, poljski kolęda brezdvomne izposojenke iz lat. calendae. Če g. Strohal ne more dobiti v Zagrebu Bernekerja, naj pogleda v Miklošiča (Etym. Wörterbuch in Christl. Terminologie d. slav. Sprachen), da se pouči. Na str. 14. čitaj: „Matija Vlacić, sin Andrije Vlacića Frankovića iz Labina (Flacius Illyricus, 1520—1575)*“ namesto „Matija Franković (Flaccus Illiricus iz Labina 1530—1575)*“.

Ivan Koštiál.

Zdenka Marković, Der Begriff des Dramas bei Wyspiański. Zagreb, 1915. 80. 123 str.

Šest let bo kmalu, kar smo se v Samoboru sešli Poljak T. St. Grabowski, zagrebška gospodična Zdenka Markovićeva in jaz. Tri leta pozneje smo se zopet malone vsi trije sestali v Krakovem. Ne bom se motil, če trdim, da so osebni stiki spravili nadarjeno Hrvatico na pot slavističnih, posebe poljskih študij. Kakor je Grabowski podal že vrsto spisov o jugoslovanskih književnostih, tako imamo sedaj pred seboj študijo Zdenke Markovićeve o poljskem umetniku Wyspiańskem. To je disertacija, ki je z njo dosegla doktorat.

Stanislav Wyspiański (1869—1907) je eden izmed najodličnejših poljskih modernih, ki se je pojavil v 90ih letih prošlega stoletja ter brž zbudil pozornost kot slikar in kot dramatik. V kratki dobi svojega ustvarjanja (1892—1907) je ustvaril 16 dram. Začel je z znano poljsko legendo o Kraku in Vandi; poljske sujete imajo še drame: „Lelewel“, „Legija“, „Boleslav Hrabri“ itd.; več dram je iz